

Jednou mi Jan Werich učinil velkolepou nabídku: abych s ním zkusil psát dialogy, že prý mu rozhlas dává šanci. A že bychom je spolu pak mohli v rozhlase uplatňovat. Byla to pro mě závatná představa: já, který jsem zbožně stával u vchodu pro herce jen proto, abych zachytil velkého klauna na těch šest vteřin, než vystoupí z auta a zapadne do divadelní vrátnice, sedím dnes v jeho pokoji a jsem vyzván, abych s ním měl psát! Ne, to je zlý sen. Kejvnu a Jan Werich vstane ze svého křesla, vztyčí se, je náhle mnohem větší než obvykle, a zvolá: „Tak ty bys chtěl se mnou psát? Ty? Cha cha cha cha ... Boty mně pucovat budeš!“ A já, zpocený hrůzou, se probudím ... Ne, nebyl to sen. Jan Werich seděl naproti mně a čekal, jak se k jeho nabídce vyjádřím. A já jsem zachoval svou důstojnost a pravil jsem ano, ač bych nejradši začal metat po místnosti kozelce. Domluvili jsme se, že ve středu začneme.

Do té doby mi moje žena Běla pořídila krásný penál z džínoviny a já ho zaplnil plnicím pérem, několika barevnými tužkami, gumou, kancelářskými sponkami a rezervními náplněmi do propisovací tužky.

Jan Werich při naší první pracovní schůzce navrhl, vlastně spíš rozhodl, že já budu zapisovat, protože prý mám lepší rukopis než on. A pak odhrnul spoustu věcí, které se válely na desce jeho psacího stolu, a já na vzniklou plošku položil svůj penál. Otevřel jsem ho a Jan Werich chvíli zíral na tu řadu tužek, vzorně seřazených pěkně podle velikosti, a pak řekl: „Já bych vás kop!“ Musel jsem ho ujistit, že doma mám na svém stole ještě větší binec než on, a tím byly naše přátelské vztahy obnoveny.

Toho dne jsem pochopil, jak asi vypadala Werichova spolupráce s Voskovcem. Zřejmě bylo pravda to, co se říkalo, totiž že hlavní zdroj nápadů byl Jan Werich, Voskovec je doplňoval těmi svými a dával tomu jakýsi řád.

1. Do kterého funkčního stylu byste zaradili uvedený text?
Přečtete si přiložený text a odpovězte na následující otázky:

2. Jaký slohový postup se v textu převážně uplatňuje?

3. a) Jak je text členěn z hlediska horizontálníhoho?

b) Charakterizujte dílčí témata jednotlivých odstavců:

1. odstavec

2. odstavec

3. odstavec

4. odstavec

c) Které prostředky vertikálního členění textu se v textu uplatňují?

4. V textu jsou obsaženy prostředky stylizace mluvenosti. Najděte je a uveďte.

5. K následujícím jazykovým prostředkům z textu přiřaďte jejich slohový příznak. Vybírejte přitom ze škály – prostředek knižní, neutrální, hovorový, expresivní.

válely se

zíral

SYNTAX

1. Znázorněte přehledným a čitelným schématem gramatickou a sémantickou stavbu tohoto souvětí.

Já, který jsem zbožně stával u vchodu pro herce jen proto, abych zachytil velkého klauna na těch šest vteřin, než vystoupí z auta a zapadne do divadelní vrátnice, sedím dnes v jeho pokoji a jsem vyzván, abych s ním začal psát.

2. Z následujících dvou vět vepište postupně do tabulky všechny skladební dvojice: určete základní skladební dvojici, druh subjektu a predikátu a dále druh členu rozvíjejícího.

<i>Náhle je mnohem větší než obvykle.</i>		<i>Doma mám ještě větší binec než on.</i>	
Subjekt	predikát	subjekt	Predikát
druh subjektu	druh predikátu	druh subjektu	druh predikátu

člen řídicí	člen rozvíjející	druh r. VČ	člen řídicí	člen rozvíjející	Druh r. VČ

3. Vypište z textu osamostatněnou větu vedlejší.

.....
.....

4. Vysvětlete, proč musí být v následujících větných celcích podmět pronominální.

Já, který jsem zbožně stával u vchodu pro herce, jsem vyzván, abych s ním začal psát.

.....

A já, zpocený hrůzou, se probudím.

.....

Moje žena Běla mi pořídila krásný penál z dřeviny a já ho zaplnil plnicím pérem, několika barevnými tužkami, gumou, kancelářskými sponkami a rezervními náplněmi do propisovací tužky.

.....

5. Zapište gramatický větný vzorec (GVV) a sémantický větný vzorec (SVV) této větné struktury.

Jan Werich při naší první pracovní schůzce navrhl, že já budu zapisovat.

GVV: SVV:

MORFOLOGIE

1. Určete slovnědruhovou platnost následujících slov užitých v textu:
(např. *svůj* – zájmeno)

šest

mnohem

pucovat

spolupráce

že

2. Určete deklinační vzor níže uvedených podstatných jmen:
(např. *schopnost* – kost)

sen

džínovina

Voskovec

3. a) Utvořte příčestí trpné pro mužský rod jednotného čísla od slovesa:

učinit

b) Utvořte příčestí trpné pro ženský rod množného čísla od slovesa:

pořídít

4. a) Utvořte verbální substantivum od slovesa:

otevřít:

b) Určete slovnědruhovou platnost slova *ač*, jímž začíná předposlední věta 1. odstavce:

.....

c) Utvořte 7. pád množného čísla od podstatného jména: *zdroj*

d) Utvořte 1. pád množného čísla mužského rodu životného od příd. jména:

kancelářský

e) Utvořte 1. stupeň od adjektiva: *lepší*

4. a) Určete druh zájmena *můj*:

b) Napište infinitiv ke slovesnému tvaru *jsem vyzván*:

.....

5. a) Utvořte přechodník přítomný pro mužský rod jednotného čísla rodu činného od slovesa:

doplňovat

b) Utvořte přechodník minulý pro střední rod jednotného čísla rodu činného od slovesa:

navrhnout

6. Uveďte latinský název pro lingvistický termín *předložka*:

.....

TVOŘENÍ SLOV A LEXIKOLOGIE

1. Z prvního odstavce vyberte alespoň 5 slov, která patří do sémantického pole dramatické umění, a to takto (ŘJ = řečtina, AJ = angličtina):

a) (substantivum s předponou)

b) (substantivum s příponou)

c) (substantivum cizí z ŘJ)

d) (substantivum cizí z AJ)

e) (adjektivum)

Vyberte slova uvedená v (a), (b), (e), vysvětlete, od kterého slova a kterými slovotvornými prostředky byla utvořena:

(Příklady: *sester-ský* ← *sestr-a* + *-ský* (+ vkladné *e*) ...)

a)

b)

e)

2. Z prvního odstavce vyberte slova/obraty označující elativitu/superlativitu (velmi vysokou či nejvyšší míru dobrou či špatnou), a to takto: (z každé kategorie jeden nebo dva příklady)

a) gramaticky (tvarem 3. nebo 2. st.)

b) lexikálně (slovem)

c) víceslovně (slovním spojením)

3. Ve třech odstavcích daného textu (vždy v prvním či druhém řádku) najděte po 1 domácí složenině. Uveďte u všech, jak vznikly a zda jde o složeninu pravou [P], či nepravou [N]:

(Např.: *pravdě-podobný* ← *podobný* *pravdě* [N], *pravdo-mluvný* ← *mluvící* *pravdu* [P])

- a)
- b)
- c)

4. V 1. a 3. odstavci jsou uvedeny 4 slova s příznakem substandardnosti (nespisovnosti). Uveďte alespoň tři, zařadte je podle příznaku substandardnosti a „přeložte“ do standardní češtiny (S):

(příklady: příznak hláskový *mlíko* → (S) *mléko*,
příznak cizího původu *ksicht* → (S) *obličej*)

- a) příznak hláskový
- b) příznak tvaroslovný
- c) příznak lexikální
- d) příznak cizího původu

5. Z prvních dvou odstavců uveďte slova cizího původu v základním tvaru takto:

a) maskulinum život.:

.....

b) maskulinum neživ.:

.....

c) femininum:

.....

d) neutrum:

.....

Dále v těchto odstavcích vyhledejte substantivum (S), adjektivum (A) a verbum (V) s domácím afixem. Uveďte, jak jednotlivé výrazy vznikly:

(příklady: (S) *aut-ák* ← *aut-o* + suf. *-ák*,

(V) *klikat* ← *klik* + suf. *-at*; *odkliknout* ← *kliknout* + pref. *od-*)

a) (S)

b) (A)

c) (V)

FONETIKA, FONOLOGIE A PRAVOPIS

1. Proved'te fonetickou transkripci následujícího souvětí (užijte českou transkripční soustavu), hlavní přízvuk označte apostrofem:

Do té doby mi moje žena Běla pořídila krásný penál z dřínoviny a já ho zaplnil plnicím pérem, několika barevnými tužkami, gumou, kancelářskými sponkami a rezervními náplněmi do propisovací tužky.

.....

.....

.....

.....

2. Z předchozí výpovědi vypište slova, kde je souhláska l jádrem slabiky. Tuto souhlásku podtrhněte:

.....

3. Vyjmenujte všechny orgány podílející se na produkci řeči:

.....

.....

4. Charakterizujte níže uvedené souhlásky z hlediska způsobu artikulace:

b

ž

t

5. Podtrhněte správná tvrzení:

a) Samohláska *a* je nízká a středová.

b) Tyto minimální páry se liší příznakem znělosti: *peče* – *péče*, *vila* - *vila*

- c) Slovní přízvuk v češtině je pohyblivý.
- d) Slabika otevřená končí na jádro.
- e) Zvukovým signálem ukončené výpovědi je pauza a koncová kadence.
- f) Hlávka je nejmenší jednotkou souvislé řeči.
- g) Hlávka *ŋ* ve slově *banka* vznikla v důsledku asimilace znělosti.
- h) Ve výslovnosti slova *revolver* ve formě *levorver* došlo k metatezi.

6. V následujících větách opravte všechny jazykové chyby:

Sejdeme se u Litoměřického kina Máj. Děvčata si zdobily nechty třpitkami. Labutě plavou mezi kramy na zamrzlým rybníku. Můžete si umlýt kávu v eletrickém kávomlýnku. Viděli jsme orli i sokoli jak létali mezi skalamy. Slišíte to sový houkání? Včera v Příbyslavy v raních hodinách nedaleko pošty sbili starší spolužáci čtvnáciletého Petra K.

STYLISTIKA

Přečtěte si příložený text a odpovězte na následující otázky:

1. Do kterého funkčního stylu byste zařadili uvedený text?

.....

2. Jaký slohový postup se v textu převážně uplatňuje?

.....

3. a) Jak je text členěn z hlediska horizontálního?

.....

b) Charakterizujte dílčí témata jednotlivých odstavců:

1. odstavec

.....

2. odstavec

.....

3. odstavec

.....

4. odstavec

.....

c) Které prostředky vertikálního členění textu se v textu uplatňují?

.....

.....

4. V textu jsou obsaženy prostředky stylizace mluvenosti. Najděte je a uveďte.

.....

.....

.....

5. K následujícím jazykovým prostředkům z textu přiřaďte jejich slohový příznak. Vybírejte přitom ze škály – prostředek knižní, neutrální, hovorový, expresivní.

válely se

zíral

SYNTAX

1. Znázorněte přehledným a čitelným schématem gramatickou a sémantickou stavbu tohoto souvětí.

Já, který jsem zbožně stával u vchodu pro herce jen proto, abych zachytil velkého klauna na těch šest vteřin, než vystoupí z auta a zapadne do divadelní vrátnice, sedím dnes v jeho pokoji a jsem vyzván, abych s ním začal psát.

2. Z následujících dvou vět vepište postupně do tabulky všechny skladební dvojice: určete základní skladební dvojici, druh subjektu a predikátu a dále druh členu rozvíjejícího.

<i>Náhle je mnohem větší než obvykle.</i>		<i>Doma mám ještě větší binec než on.</i>	
Subjekt	predikát	subjekt	Predikát
druh subjektu	druh predikátu	druh subjektu	druh predikátu

člen řídicí	člen rozvíjející	druh r. VČ	člen řídicí	člen rozvíjející	Druh r. VČ

3. Vypište z textu osamostatněnou větu vedlejší.

.....
.....

4. Vysvětlete, proč musí být v následujících větných celcích podmět pronominální.

Já, který jsem zbožně stával u vchodu pro herce, jsem vyzván, abych s ním začal psát.

.....

A já, zpocený hrůzou, se probudím.

.....

Moje žena Běla mi pořídila krásný penál z dřeviny a já ho zaplnil plnicím pérem, několika barevnými tužkami, gumou, kancelářskými sponkami a rezervními náplněmi do propisovací tužky.

.....

5. Zapište gramatický větný vzorec (GVV) a sémantický větný vzorec (SVV) této větné struktury.

Jan Werich při naší první pracovní schůzce navrhl, že já budu zapisovat.

GVV: SVV:

MORFOLOGIE

1. Určete slovnědruhovou platnost následujících slov užitých v textu:
(např. *svůj* – zájmeno)

šest

mnohem

pucovat

spolupráce

že

2. Určete deklinační vzor níže uvedených podstatných jmen:
(např. *schopnost* – *kost*)

sen

džínovina

Voskovec

3. a) Utvořte příčestí trpné pro mužský rod jednotného čísla od slovesa:

učinit

b) Utvořte příčestí trpné pro ženský rod množného čísla od slovesa:

pořídít

4. a) Utvořte verbální substantivum od slovesa:

otevřít:

b) Určete slovnědruhovou platnost slova *ač*, jímž začíná předposlední věta 1. odstavce:

.....

c) Utvořte 7. pád množného čísla od podstatného jména: *zdroj*

d) Utvořte 1. pád množného čísla mužského rodu životného od příd. jména:

kancelářský

e) Utvořte 1. stupeň od adjektiva: *lepší*

4. a) Určete druh zájmena *můj*:

b) Napište infinitiv ke slovesnému tvaru *jsem vyzván*:

.....

5. a) Utvořte přechodník přítomný pro mužský rod jednotného čísla rodu činného od slovesa:

doplňovat

b) Utvořte přechodník minulý pro střední rod jednotného čísla rodu činného od slovesa:

navrhnout

6. Uveďte latinský název pro lingvistický termín *předložka*:

.....

TVOŘENÍ SLOV A LEXIKOLOGIE

1. Z prvního odstavce vyberte alespoň 5 slov, která patří do sémantického pole dramatické umění, a to takto (ŘJ = řečtina, AJ = angličtina):

a) (substantivum s předponou)

b) (substantivum s příponou)

c) (substantivum cizí z ŘJ)

d) (substantivum cizí z AJ)

e) (adjektivum)

Vyberte slova uvedená v (a), (b), (e), vysvětlete, od kterého slova a kterými slovotvornými prostředky byla utvořena:

(Příklady: *sester-ský* ← *sestr-a* + *-ský* (+ vkladné *e*) ...)

a)

b)

e)

2. Z prvního odstavce vyberte slova/obraty označující elativitu/superlativitu (velmi vysokou či nejvyšší míru dobrou či špatnou), a to takto: (z každé kategorie jeden nebo dva příklady)

a) gramaticky (tvarem 3. nebo 2. st.)

b) lexikálně (slovem)

c) víceslovně (slovním spojením)

3. Ve třech odstavcích daného textu (vždy v prvním či druhém řádku) najděte po 1 domácí složenině. Uveďte u všech, jak vznikly a zda jde o složeninu pravou [P], či nepravou [N]:

(Např.: *pravdě-podobný* ← *podobný* *pravdě* [N], *pravdo-mluvný* ← *mluvící* *pravdu* [P])

- a)
- b)
- c)

4. V 1. a 3. odstavci jsou uvedeny 4 slova s příznakem substandardnosti (nespisovnosti). Uveďte alespoň tři, zařadte je podle příznaku substandardnosti a „přeložte“ do standardní češtiny (S):

(příklady: příznak hláskový *mlíko* → (S) *mléko*,
příznak cizího původu *ksicht* → (S) *obličej*)

- a) příznak hláskový
- b) příznak tvaroslovný
- c) příznak lexikální
- d) příznak cizího původu

5. Z prvních dvou odstavců uveďte slova cizího původu v základním tvaru takto:

a) maskulinum život.:

.....

b) maskulinum neživ.:

.....

c) femininum:

.....

d) neutrum:

.....

Dále v těchto odstavcích vyhledejte substantivum (S), adjektivum (A) a verbum (V) s domácím afixem. Uveďte, jak jednotlivé výrazy vznikly:

(příklady: (S) *aut-ák* ← *aut-o* + suf. *-ák*,

(V) *klikat* ← *klik* + suf. *-at*; *odkliknout* ← *kliknout* + pref. *od-*)

a) (S)

b) (A)

c) (V)

FONETIKA, FONOLOGIE A PRAVOPIS

1. Proved'te fonetickou transkripci následujícího souvětí (užijte českou transkripční soustavu), hlavní přízvuk označte apostrofem:

Do té doby mi moje žena Běla pořídila krásný penál z dřínoviny a já ho zaplnil plnicím pérem, několika barevnými tužkami, gumou, kancelářskými sponkami a rezervními náplněmi do propisovací tužky.

.....

.....

.....

.....

2. Z předchozí výpovědi vypište slova, kde je souhláska l jádrem slabiky. Tuto souhlásku podtrhněte:

.....

3. Vyjmenujte všechny orgány podílející se na produkci řeči:

.....

.....

4. Charakterizujte níže uvedené souhlásky z hlediska způsobu artikulace:

b

ž

l

5. Podtrhněte správná tvrzení:

a) Samohláska *a* je nízká a středová.

b) Tyto minimální páry se liší příznakem znělosti: *peče* – *péče*, *vila* - *vila*

- c) Slovní přízvuk v češtině je pohyblivý.
- d) Slabika otevřená končí na jádro.
- e) Zvukovým signálem ukončené výpovědi je pauza a koncová kadence.
- f) Hlávka je nejmenší jednotkou souvislé řeči.
- g) Hlávka *ŋ* ve slově *banka* vznikla v důsledku asimilace znělosti.
- h) Ve výslovnosti slova *revolver* ve formě *levorver* došlo k metatezi.

6. V následujících větách opravte všechny jazykové chyby:

Sejdeme se u Litoměřického kina Máj. Děvčata si zdobily nechty třpitkami. Labutě plavou mezi kramy na zamrzlým rybníku. Můžete si umlýt kávu v eletrickém kávomlýnku. Viděli jsme orli i sokoli jak létali mezi skalamy. Slišíte to sový houkání? Včera v Příbyslavy v raních hodinách nedaleko pošty sbili starší spolužáci čtvnáctiletého Petra K.